

Utvalg: IU 2/22	Innovasjonsutvalget	Dato: 20.4.2022
IU-sak: 13/22		Arkivsaknr.:

Orientering om NIFU-rapport. Organisering av teknologioverføring ved norske forskningsinstitusjoner: Mulige modeller

Bakgrunn

NIFU har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet skrevet en rapport om organisering av teknologioverføring ved norske forskningsinstitusjoner og mulige modeller for innretning av disse. Rapporten ble overlevert til Kunnskapsdepartementet i februar 2022. I denne saken vil det orienteres om hovedtrekk i NIFUs rapport 2022:4 «Organisering av teknologioverføring ved norske forskningsinstitusjoner: Mulige modeller»

Kommersialisering av resultater fra offentlig finansiert forskning er en viktig oppgave for norske FoU-institusjoner. Dette arbeidet var før lovendringer og opprettelse av kontorer for teknologioverføring på begynnelsen av 2000-tallet i stor grad overlatt til den enkelte vitenskapelig tilsatte. De siste 15-20 årene har norske institusjoner arbeidet mer systematisk med insentiver og muligheter for kommersialisering av resultater. I dette arbeidet har opprettelsen av teknologioverføringskontorer (TTO) vært et sentralt virkemiddel. Mandatet for rapporten har vært å utrede modeller for organisering og innretning av TTO-kontorene, med utgangspunkt i det norske systemet for teknologioverføring.

De siste fem årene har innretningen og insentiver knyttet til TTO-kontorene vært gjenstand for debatt og ulike rapporter.¹ TTO-ordningen har vært preget av kritikk, omorganisering og endringer i omgivelser og rammebetingelser. Årsakene til dette er sammensatte og er blant annet knyttet til at norske universitetet og høyskoler har ulike tilnæringsmetoder til kommersialisering samt at det ikke er en ensartet måte å organisere dette arbeidet på.

NIFU-rapporten undersøker ulike mulige modeller for organisering av TTO-funksjoner og har utredet fire ulike modeller som legges frem for departementet. Anbefalingene bygger på flere dimensjoner og disse står til dels i motsetningsforhold til hverandre. Hovedtrekkene i rapporten presenteres under.

Den overordnede oppgaven lagt til teknologioverføringskontorene er å bistå med å kommersialisere offentlig finansiert forskning og UiB har sammen med Helse Bergen, Havforskningsinstituttet, HVL og SIVA opprettet selskapet Vestlandets innovasjonsselskap AS (tidligere Bergen teknologioverføring AS) som leverandør av TTO-funksjoner til våre fagmiljøer.

¹¹ Se blant annet Menons rapport *Insentiver for kommersialisering av forskning* og *Adding vaule: From world-leading reserach to profitable commercialization* av Kyrre Lekve samt artikler om insentiver og organisering av TTO-funksjonen i blant annet Khrono.

Universitetet i Bergen legger til grunn en bred tilnærming til innovasjonsbegrepet som tar utgangspunkt i det å ta i bruk eksisterende eller ny kunnskap på nye måter for å utvikle nye prosesser eller produkter. Tilnærmingen favner således bredere enn den tradisjonelle eller «smale» forståelsen av kommersialisering og teknologioverføring. NIFU har i sin evaluering lagt til grunn en «smal» forståelse. For TTO-funksjon er dette avgrenset til fasen som omhandler evaluering, rettighets sikring og utvikling av ideer og kunnskap, inkludert etablering av nye selskaper.

Oppsummering av rapportens anbefalinger

NIFU-rapporten trekker frem sentrale faktorer som en viktig for at universitetene skal lykkes med TTO-arbeidet. Rapporten peker særlig på eierskap, arbeidsdeling, finansiering, kompetanse og spesialisering, og samarbeid på tvers i systemet. Dette er sentrale dimensjoner i organisering av arbeidet som også til dels står i motsetningsforhold. Vektlegging av for eksempel eierskap kan således komme på bekostning av kompetanse. Eventuelle veivalg basert på rapporten anbefalinger vil derfor avhenge av hva man ønsker å oppnå med systemet.

Slik rapporten peker på er det mange spenningsforhold og dimensjoner knyttet til både organisering av TTO-funksjon, valg av modell og ansvarsfordeling mellom universitet og høyskole og instituttsektoren, virkemiddelapparat og eierskapsmodell. Rapporten presenterer ulike anbefalinger og modeller, men trekker ikke en konklusjon på foretrukket modell. Dette begrunnes blant annet i at det er de vitenskapelige ansatte som er den mest sentrale aktørgruppen og at det er ideer fra disse som skal kommersialiseres. Rapporten behandler ikke samspillet med det øvrige virkemiddelapparatet, markedet eller kapital, men er begrenset til selve organiseringen av TTO-funksjonen.

NIFU anbefaler at TTO-funksjonen grunnfinansieres. Utformingen av finansieringen vil ha konsekvenser for organiseringen av TTO-funksjonen, ikke minst eierstruktur, og systemet for kommersialisering av forskningsresultater. Anbefalingen om å utrede grunnbevilgning fremstår som en av de sentrale anbefalingene i rapporten. TTO-ene har ulike former for finansing, og det har vært en forventning om at TTO-ens kommersialiseringsarbeid skal være selvfinansierende gjennom inntekter fra kommersialisering. NIFU fremhever i rapporten at kommersialiseringsprosesser er tidkrevende og preget av høy risiko, noe som medfører at denne modellen fremstår lite bærekraftig.

I rapporten foreslår NIFU fire ulike modeller som alternativer til dagens organisering av TTO-funksjonen i Norge: (i) intern modell, (ii) forsterket ekstern modell, (iii) hybrid-modell, (iv) region-modell. Alle disse modellene har styrker og svakheter og vil kreve endringer i dagens organisering og arbeidsmetoder og finansiering.

Modell	Beskrivelse
Internmodellen	<i>FoU-institusjonen forvalter selv TTO-funksjonen. NIFU foreslår at det kan være en selvstendig enhet forankret i ledelsen eller en sentral avdeling. Kan også tenkes som desentralisert innenfor institusjonene og legges til fakultetsnivået.</i>
Forsterket ekstern modell	<i>Forsterket ekstern modell er en variant av dagens eksisterende TTO-ordning hvor funksjonen legges eksternt. Samarbeid reguleres i avtale. Angis som forsterket pga tydelig eierstyring, godt samarbeid, likelydende retningslinjer for håndtering</i>

	<i>av eierskap og en klar arbeidsdeling mellom FoU-inst og TTO. Modellen forutsetter en «grunnfinansiering» av TTO-funksjonen</i>
Hybridmodellen	<i>Deling av TTO-funksjoner mellom et spesialisert kontor internt på FoU-institusjon og et eksternt spesialisert TTO-kontor (enten lokalt eller flere steder i landet) samt en formalisert arbeidsdeling mellom intern og eksternt funksjon. Intern funksjon skal ha ansvar for forarbeid og tidlig fase mens selve kommersialiseringsprosessen er det et eksternt TTO-kontor som skal ha ansvar for.</i>
Regionmodell	<i>Regionmodellen viser til en tilknytningsform som er tilpasset off.virksomhet som ikke driver næringsvirksomhet i et marked. Modellen legger opp til en statlig eierform som ligner på helseforetakene, noe som innebærer at TTO-ene ikke eies eller er styrt av FoU-institusjonene. I modellen foreslår NIFU to nivå:</i> <ol style="list-style-type: none"> <i>1) Tre regionale TTO-hovedkontorer (Sør-Øst, Vest, Midt-Nord)</i> <i>2) Lokale TTO-kontor eid av hovedkontorene.</i> <p><i>Kontorene skal være geografisk forankret og ha generalistkompetanse innenfor alle fagområder knyttet til teknologioverføring. Kontorene skal være selvstendige foretak og datterforetak som styres gjennom ordinær eierstyring</i></p>

NIFU peker ikke på en modell som anbefalt i rapporten.

I arbeidet med å utrede mulige modeller for organisering har NIFU også utredet anbefalinger for videre utvikling av TTO-funksjonen. En oppsummering av hovedanbefalingene i rapporten er:

1. Kunnskapsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Forskningsrådet bør koordinere og/eller skape felles retningslinjer og utforme et tydelig mandat for TTO-funksjonen
2. FoU-institusjonene bør jobbe systematisk med kulturbygging internt
3. FoU-institusjonene bør se på mulighetene for at innovasjon og kommersialiseringsarbeid kan inngå som en form for «pliktarbeid» for doktorgradsstipendiater
4. Departementene bør i samarbeid med aktørene i systemet utrede mulige grunnfinansieringsmodeller for finansiering av TTO-funksjonen
5. En grunnbevilgning som eventuelt administreres av Forskningsrådet bør inkludere krav om at TTO-funksjonen og dens kompetanse er tilgjengelig for alle vitenskapelige ansatte ved norske FoU-institusjoner.
6. Utredning av grunnfinansieringsmodeller bør inkludere relevante indikatorer, vurderinger av når og hvordan statsstøttereguleringen hindrer kommersialiseringsarbeid, og hvordan inntekter fra kommersialiseringene kan fordeles.
7. Muligheter for å dele ideer seg imellom og retningslinjer for dette, særlig med tanke på FoU-institusjonenes IPR-policy
8. Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet bør utrede muligheten for at tilslag på FORNY-søknader kan telle i resultatbasert finansiering på lik linje med andre Forskningsråds- og EU-søknader.

Veien videre

Kunnskapsdepartementet fikk rapporten overlevert i februar 2022. Departementet har enda ikke signalisert hvordan rapporten skal følges opp videre. Saken legges frem til orientering og det legges opp til at innovasjonsutvalget vil få oppdatering om rapporten og videre arbeid så snart videre behandling er besluttet.

Saken legges frem for innovasjonsutvalget til orientering.